

УДК 378.22:005.95-051

СЕРГІЙ ШКОЛЯР

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ТА АНАЛІЗУ БАЗОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ У РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Розглядаються аспекти системи підготовки фахівців, її структурна та організаційна компоненти, проводиться аналіз базових інформаційних потоків у ринковому середовищі за характеристиками некомерційного трансферу педагогічних технологій, що передбачають виявлення пріоритетів в рамках протистояння та взаємодії стратегій, боротьбі смислів у формуванні майбутніх професійних кадрів.

***Ключові слова:** майбутній менеджер, маркетингова діяльність, вища школа, професійна підготовка, ринкове середовище, трансфер технологій.*

Постановка проблеми. Сьогоднішній стан розуміння ринкового середовища передбачає використання концептуальних підходів ліберальної системи цінностей, наріжним каменем яких є отримання заздалегідь заданої норми прибутку. Для отримання останнього в конкурентній

боротьбі за опанування ринків товарів та послуг використовується високотехнологічна продукція та пов'язані з нею поняття інновацій, інтелектуальної власності та трансферу технологій. При цьому базовими інформаційними потоками, що витікають з промов на самому високому світовому рівні, які лунають з трибун глобальних міжнародних форумів, наголошується на концепції сталого розвитку, прогресу, пріоритету міжнародного права над національним законодавством, а той взагалі передачі суверенних прав тієї чи іншої держави до транснаціональних структур прийняття рішень та управління. В цьому контексті формуються вимоги до підготовки фахівців, зокрема менеджерів у сфері маркетингової діяльності, проблемою якої є донесення знань певного мережевого рівня, з одного боку, у чітко сформованій вертикалі глобального управління, з іншого боку, а також гармонійного поєднання цих нерівновеликих частин задля цілісного сприйняття світу.

Аналіз існуючих досліджень. У дослідженнях науковців задля вирішення проблем підготовки майбутніх фахівців приділяється увага таким напрямкам як методологічні основи сучасної філософії освіти, обґрунтування метапринципів [1]. З цими проблемами тісно пов'язані набуття навичок з мобільного опрацювання інформаційних потоків на ринковому середовищі, що зумовлює необхідність впровадження сучасних комунікаційних та інформаційних технологій для підвищення результативності, інтенсивності й інструментальності професійної діяльності фахівців, зниження трудомісткості процесів використання та обробляння ними інформаційних ресурсів, баз даних та інших інформаційних потоків, що аналізуються для вчасного прийняття правильних управлінських рішень. Важливими є питання самостійного набуття знань, пошуку необхідної інформації, діяльності в інформаційному просторі, які в свою чергу підвищують потребу істотного вдосконалення професійної освіти у вищих навчальних закладах, зокрема самостійної роботи студентів. Для майбутнього фахівця конкретного рівня певної галузі необхідним є опанування, а згодом й розповсюдження науково-технологічних знань прикладного характеру відносно процесів, методів виробництва та інноваційних продуктів всередині галузі, між галузями та між країнами, яке включає в себе комерціалізацію наукових розробок, тобто передачу нової технології (інновації) в комерційне використання, а також розповсюдження вже існуючих технологій. Наведені принципи характеризуються вченими як трансфер технологій та зафіксовані на державному рівні у нормативній літературі [2-10] як базовому інформаційному джерелу реального сектору економіки для ефективного вирішення заходів проектів і програм як державного так і регіонального рівня [11-15].

Мета досліджень, концептуальні підходи та проблеми. В рамках здійснення цілісного наукового аналізу проблеми підготовки фахівців до опрацювання базових інформаційних потоків на ринковому середовищі виявити концептуальні підходи в сприйнятті особливостей майбутніми

фахівцями економічних та управлінських спеціальностей в межах парадигми чи то розширення ринків, чи то навпаки їх скорочення, як то в сенсі охоплення нових територій або нових споживачів з метою отримання заздальгідь заданої норми прибутку. При цьому слід зазначити, що сама підготовка до маркетингової діяльності майбутніх фахівців у вищій школі, вибір, розроблення та обґрунтування її концепції та моделі, розглядається в контексті вищенаведених понять трансферу технологій як комерційного так і некомерційного характеру.

При підготовці майбутньому фахівця виходимо з концепції, що йому слід розуміти про те, що трансфер і комерціалізація технологій відносно самостійні процеси і можуть існувати окремо один від одного, проте вони можуть бути і пов'язані у випадку, коли в результаті трансферу технологій з'являється можливість успішної комерціалізації та відповідно отримання передбаченої норми прибутку для певного суб'єкту ринкових відносин, яким може бути як сам фахівець – фізична особа, так і юридична особа, в якій працює фахівець. Остання форма суб'єктності є більш складною, проте дозволяє більш успішно тій чи іншій фірмі запобігати ризикам, що безумовно виникають у конкурентній боротьбі. Це з одного боку, а з іншого ж, дозволяє партнерам оцінити надійність та відповідальність контрагента, звідси ж мати надійне передбачення за прогнозованим результатом.

Українським законодавством передбачено, що суб'єктами трансферу технологій є:

1) уповноважений орган з питань формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері трансферу технологій, уповноважений орган з питань реалізації державної політики у сфері трансферу технологій, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також Національна академія наук України та галузеві академії наук, які беруть участь у закупівлі, передачі та/або використанні технологій;

2) підприємства, наукові установи, організації, вищі навчальні заклади та інші юридичні особи незалежно від форми власності, що створюють та/або використовують технології та/або їх складові і яким належать або передаються майнові права на використання об'єктів права інтелектуальної власності, що є складовими технологій;

3) фізичні особи, які безпосередньо беруть участь у створенні, трансфері та застосуванні технологій та/або їх складових, надають необхідні для цього інформаційні, фінансові та інші послуги на всіх стадіях просування технологій та/або їх складових на ринок.

Як бачимо, що є велике коло учасників, в яке необхідно вбудувати майбутнього фахівця, визначити його нішу з урахуванням впливу внутрішнього та зовнішнього середовища, раціональних і ірраціональних факторів. При цьому в концепції підготовці фахівця певного рівня відповідальності особлива увага приділяється взаємодії суб'єктів трансферу технологій. Слід зазначити, що суб'єкти трансферу технологій можуть

взаємодіяти між собою шляхом створення технологій та їх складових; обміну досвідом та інформацією про науково-технологічні досягнення; проведення консультацій з основних питань науково-технічної і технологічної політики стосовно застосування технологій та їх складових; виробництва та здійснення кооперації постачання технологій та їх складових у межах договорів про їх трансфер; укладення інших цивільно-правових договорів відповідно до законодавства. Як видно виникає широке коло обов'язків та відповідальності, діяльності у різних напрямках, що очевидно може бути здійснено тільки командною співпрацею багатьох учасників. Навчання принципам командної діяльності в рамках проектного менеджменту зокрема дозволяє уникнути прояву такого ірраціонального фактора як когнітивний дисонанс. Тобто підготовка, заснована на сприйнятті цілісності через елементи декомпозиції, запобігає виникненню внутрішнього психічного конфлікту, що проявляється при зіткненні в свідомості індивіда суперечливих знань, ідей, переконань або поведінкових установок стосовно деякого об'єкта чи явища, за якого з існування одного елемента виникає заперечення іншого. При цьому, у зв'язку з цим конфліктом, стан індивіда характеризується відчуттям неповноти життя.

Особливо це важливо враховувати при підготовці фахівців високого рівня відповідальності, яка безперечно проявляється при міжнародному співробітництві у сфері трансферу технологій, яке передбачає укладення двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів щодо науково-технічного, технологічного, інвестиційного співробітництва і кооперації; залучення інвестицій у науково-технічний комплекс України; сприяння запровадженню в Україні міжнародних стандартів, зокрема стандартів системи управління якістю; передачу технологій у рамках науково-технічної і виробничої кооперації та інвестиційного співробітництва; забезпечення участі вітчизняних підприємств, наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів у міжнародних виставках та ярмарках високотехнологічної продукції і технологій; участь у розвитку вітчизняних сегментів міжнародних інформаційних і комунікаційних систем з питань інтелектуальної власності та трансферу технологій.

Майбутні фахівці повинні також знати, що існує міжфірмова науково-технічна кооперація, - тривалі об'єднання фірм різних розмірів між собою і з університетами на основі угод про спільне фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР). Така кооперація націлена на вирішення довгострокових комерційних завдань, пов'язаних із глобальним поширенням нової технології, скороченням строків розробки й освоєння проектів, швидшим просуванням нових виробів на ринок. У наш час практично всі промислові компанії розвинених країн активізують міжфірмові зв'язки. При цьому майбутньому фахівцю слід розуміти, що основні форми міжфірмового співробітництва декларуються через угоди про співпрацю в окремих видах наукової діяльності, зокрема, як спільна науково-технічна і виробнича діяльність. При цьому часто укладаються угоди про поглинання новаторських малих підприємств (венчурних фірм)

великими компаніями з метою одержання нових технологій і не тільки. Часто конкуренція на ринкові диктує скуповування технологій задля їх консервування з метою знищення конкурента.

Існують також угоди про розподіл між фірмами витрат на НДДКР, ця форма розвивається у вигляді технічного співробітництва, обміну і передачі технологій, ноу-хау (непатентованих технологічних рішень), виробничого і технологічного досвіду, навчання технічного персоналу, установа і налагодження устаткування та ін., і як бачимо вона передбачає підготовку фахівців різного рівня з навичками командної взаємодії. Незважаючи на все більше домінування на ринкові транснаціональних корпорацій не відкидається концепція зосередження в географічному регіоні взаємозалежних підприємств та установ у межах окремої області, а саме створення кластерів. Кластери охоплюють значну кількість різного роду підприємницьких структур, важливих для конкурентної боротьби, а саме постачальників спеціального оснащення, нових технологій, послуг, інфраструктури, сировини, додаткових продуктів і т.п. Крім того, багато кластерів включають органи влади та інші установи - такі як університети, центри стандартизації, торговельні асоціації, які забезпечують утворення, спеціалізоване перенавчання, інформацію, дослідження та технічну підтримку. Ця форма взаємодії дає перспективи регіональним ВНЗ здійснювати підготовку фахівців. Крім того, у час глобалізації, створенні консорціумів і т.і., не слід забувати, що все ж таки реальний сектор економіки працює в конкретному регіоні і потребує підпитки фахівцями, знайомими з місцевими особливостями. У зв'язку з цим угоди про розподіл відповідальності між компаніями - засновниками консорціуму повинні враховувати цей фактор.

Стратегічне планування підготовки фахівців повинно враховувати співпрацю з такими об'єднаннями як науково-технічні стратегічні альянси. Вони представляють собою стійкі об'єднання фірм різних країн між собою і з науковими установами, державними лабораторіями на основі угоди про спільне вирішення науково-технічних проблем. Основні напрями взаємодії у рамках науково-технічних стратегічних альянсів є спільне проведення НДДКР; взаємний обмін науковими досягненнями; взаємний обмін виробничим досвідом; підготовка кваліфікованих кадрів.

Основними мотивами створення стратегічних альянсів є швидкий розвиток технологій і скорочення життєвого циклу товарів, технологічних процесів і відповідно скорочення часу на проведення НДДКР; зростання вартості досліджень у високотехнологічних галузях і відповідно розподіл витрат між фірмами на проведення спільних НДДКР; одержання доступу до науково-технічних досягнень партнерів по альянсу; розподіл ризику невдач у разі спільного проведення НДДКР; підвищення ефективності та прибутковості.

Як бачимо, трансфер комерційного характеру переважає у сфері виробництва та міжнародній економічній діяльності. У той же час некомерційний трансфер, це такий що найчастіше використовується в галузі наукових досліджень фундаментального та прикладного характеру,

супроводжується незначними витратами, може підтримуватися державою або проходити на основі особистих чи міжвідомчих контактів.

В рамках ліберальної системи педагогічна наука, готуючи кадри, повинна бути зорієнтована на те, що існує кілька видів міжнародних стратегічних альянсів. Найпоширенішими є консорціуми, спільні підприємства, спільна науково-технічна і виробнича діяльність. Науково-технічні альянси бувають горизонтальними (фірми однієї галузі) і вертикальними (фірми різних галузей). Управління альянсом здійснюється або одним із провідних членів, або спеціально створеним координаційним комітетом, який передбачає існування менеджменту високого рівня підготовки. Ефективність системи управління забезпечується умінням керівників опановувати мистецтвом творчого застосування наукових принципів управління в конкретних ситуаціях.

Висновки. Проведений в роботі аналіз базових інформаційних потоків на ринковому середовищі, виявлені концептуальні підходи та проблеми підготовки майбутніх менеджерів до маркетингової діяльності у вищих навчальних закладах, показали, що така підготовка повинна ґрунтуватися на моделі, яка включає структурні та організаційні аспекти системного підходу, характеристики некомерційного трансферу педагогічних технологій, який спрямований не скільки, і не стільки на отримання через конкуренцію норми прибутку як пріоритету високого рівня, але не найвищого; а як критерій більш високого рівня, що передбачає протистояння та взаємодію стратегій, боротьбу смислів. Головним критерієм вибору тієї чи іншої схеми реалізації трансферу є підготовка, наявність та підбір професійних кадрів.

Список використаних джерел

1. Школяр С.П. Деякі концептуальні підходи та проблеми підготовки майбутніх менеджерів до маркетингової діяльності// Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. Випуск 12. – 368 с. – (Серія „Педагогічні науки”). – С. 368-371
2. Про затвердження форм надання та узагальнення відомостей про напрями використання коштів, одержаних у результаті трансферу технологій, створених за рахунок коштів державного бюджету, і виплату винагороди авторам таких технологій. - МОН України; Наказ, Форма, Інструкція від 13.03.2014 №221. Зареєстровано: Мін'юст України від 01.04.2014 №376/25153
3. Про затвердження Порядку і напрямів використання коштів, одержаних у результаті трансферу технологій, створених за рахунок коштів державного бюджету. - Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 22.04.2013 №300
4. Про внесення змін до Порядку надання відомостей про основні результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та у сфері трансферу технологій. - МОНмолодьспорт України; Наказ від 27.11.2012 №1329. - Зареєстровано: Мін'юст України від 13.12.2012 №2067/22379
5. Про затвердження Порядку надання відомостей про основні результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та у сфері трансферу технологій. - МОНмолодьспорт України; Наказ, Порядок, Форма, Записка від 11.01.2012 №10. Зареєстровано: Мін'юст України від 30.01.2012 №146/20459

6. Про затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій і особам, які здійснюють їх трансфер. - Постанова Кабінету Міністрів України; Ставки від 04.06.2008 №520

7. Про затвердження Порядку державної реєстрації договорів про трансфер технологій та ведення Державного реєстру договорів про трансфер технологій. - МОН України; Наказ, Порядок, Форма типового документа, Форма від 14.05.2008 №409. Зареєстровано: Мін'юст України від 28.05.2008 №464/15155

8. Про передачу МОН повноважень на затвердження порядку ведення Державного реєстру договорів про трансфер технологій. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.02.2008 №252-р

9. Деякі питання реалізації Закону України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій". - Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 01.08.2007 №995

10. Про затвердження Порядку проведення державної акредитації фізичних та юридичних осіб на провадження на постійній та/або професійній основі посередницької діяльності у сфері трансферу технологій. - Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма типового документа, Свідоцтво від 26.06.2007 №861

11. Школяр С.П. «Створення та розвиток регіональної інноваційної інфраструктури в Полтавській області». - Збірник наукових праць «Винахідництво і раціоналізаторство, інноваційна та інвестиційна діяльність. Проблеми та перспективи». - Полтава: Полтавський ЦНТЕІ, 2006. - С.28

12. Школяр С.П. Совершенствование организационной структуры системы правовой охраны и защиты прав интеллектуальной собственности // Вестник патентного поверенного. - 2007. - №1. - С. 24-26

13. Полохало В.И., Школяр С.П. О состоянии государственного и регионального регулирования и управления в сфере развития, правовой охраны и защиты интеллектуальной собственности в Украине// Вестник патентного поверенного. - 2008. - №2. - С. 2-9

14. Школяр С.П. Особливості реалізації регіональних інноваційних програм на Полтавщині // Матер. Між нар. Кругл. Столу «Розбудова інноваційної інфраструктури в Україні». Київ, 2008. - С. 104-135

15. Школяр С.П. Інноваційний розвиток держави – комфортне життя її громадян. Тези виступу в обговоренні // Матер. Парл. Слух. У ВРУ 20.06.07 р. «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» / Упор. Г.О. Андрощук, М.М. Шевченко, - К.: Парламентське вид-во, 2007. - С.60-62

Стаття надійшла до редакції 01.09.2015 р.

Школяр С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленко,
Україна

АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ К РАЗРАБОТКЕ И АНАЛИЗУ БАЗОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ПОТОКОВ В РЫНОЧНОЙ СРЕДЕ

Рассматриваются аспекты системы подготовки специалистов, ее структурная и организационная компоненты, проводится анализ базовых информационных потоков в рыночной среде по характеристикам некоммерческого трансфера педагогических технологий, предусматривающих выявление приоритетов в рамках противостояния и взаимодействия стратегий, борьбе смыслов в формировании будущих профессиональных кадров.

Ключевые слова: будущий менеджер, маркетинговая деятельность, высшая школа, профессиональная подготовка, рыночная среда, трансфер технологий.

Shkoliar S.

Poltava National Pedagogical University named after V. Korolenko, Ukraine

ASPECTS OF TRAINING EXPERTS TO STUDY AND ANALYZE BASIC INFORMATION FLOW TO THE MARKET ENVIRONMENT

Aspects of training system, its structural and organizational components, an analysis of the basic information flow to the market environment for the non-transfer characteristics of pedagogical techniques that involve identifying priorities within the confrontation and interaction strategies combating meanings in the formation of future professionals.

Keywords: *future manager, marketing activity, higher education, professional training, market environment, technology transfer.*